

ACC. N:R M. 16872: /.

M J Ö L K T Ä N D E R .

Barnets första tänder kallades för "mjölkttänder" och någon annan benämning har inte så vitt jag vet förekommit . När ett barn fick sin första tand --tror det brukade komma två tänder samtidigt -- så väckte det givetvis en viss uppmärksamhet i familjen som talade om för varandra. Det hände att det--som man trodde--tandlösa barnet fick en frukt av något slag i sin lilla näve och allt som ett barn får i sin hand, det för det till munnen . Då kunde det hända att någon i familjen observera att det blev ett märke i frukten av en tand och genast ville alla se och undersöka nyheten . Om det noterades någonstans i almenackan eller i dagbok det vet jag inte

Det är inte troligt att så skedde därför att man skrev inte så mycket i äldre tider. Har just talat med f.lantbrukaren Karl Larsson , Sösdala -86 år gammal- och har fostrat upp 8 barn och han berättade att vad barnens mjölkttänder beträffar, så kom de och gick sin väg utan vidare kommentarer . Att ge barnen en gåva i anledning av tandbildningen förekom aldrig. Självt har jag inte heller hört talas om det.

1
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

LUF 133

29/6-67

ACC. N:R M. 16872:2.

Om man gjorde något speciellt med den första mjölktanden som barnet tappade? Nej det gjorde man inte så långt jag vet . I min ungdom umgicks jag rätt mycket i köpman Malkolm Johnssons familj i Tjörnarps, det var under förra seklet och vid sekelskiftet. Där var det 10 barn i familjen så far och mor hade stor praktik när det gällde uppfostra barn. Minns hur det här ämnet kom på tal om att barnen fäller sina mjölktänder. Då sade far i huset att när någon av barnen gick och hade besvär med tänder som lossnade sa man till dem "Får jag se hur det ser ut" och när barnet gipa och visade sin tand då var far kvick och tog ett kraftigt nyp i tanden och så var den ute och kastades bort . På den gård i Vätteryd Sösdala där jag är född och uppväxt ,var vi närmaste grannar till Patron Frans Oskar Kruse som hade sex barn -alla mycket äldre än jag . Yngsta dottern -Berta-- talade en gång om hur de haft det i familjen angående mjölktänder och hur det gick till när de tappade dem. Hon påstod bestämt att de flesta mjölktänderna i deras familj tappade man inte ut men ner-det vill säga- att tanden lossnade och följde med maten ner i magen och fick sin naturliga utgång. och ingen mådde illa av det.

2
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16872:3.

Mina egna föräldrar ,min far Måns Olsson född 1846 och min mor Ingar Olsson -född Olsson 1855 -- hade inget att berätta om mjölktänder eller om några seder och bruk i samband med mjölktänder. Eljest talade de visst om annat som var sed och bruk i deras ungdom. Självt har jag tre barn men deras tandfällning försiggick utan något anmärkningsvärt. Fru Anny Melin ,Vannaröd gift och har ett barn hade inte något att notera vad beträffar mjölktänder och ändock rör hon sig mycket ute i familjerna. När jag kontakta min egen svärdotter fru Elsa Veibäck ,Vätteryd som har två barn kunde hon berätta att hon har 5 mjölktänder i förvar i en glasburk som hennes barn fällt. Det skedde utan någon som helst beräkning på förhand . Det kom sig därav att barnen behövde hjälp med att bli av med tanden och i något fall gjorde man en snara av en stark tråd som lades om den lösa tanden och på så sätt drogs den ut. I något annat fall tog man ut tanden med nypan och så hamnade de i glasburken där de ännu bevaras . Hon har ingen tanke på att använda dem som stenar i smycken . Fru Elsa Veibäck var angelägen om att betona att det var endast dessa 5 mjölktänder hon tagit hand om från de två barnen ,de övriga mjölktänder som fölldes fljode antagligen med maten ner i magen och fick sin naturliga utgång.

3
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16872:4.

Vid en senare kontakt med fru Greta Vettermark .Vätteryd kom det fram vid tal om mjölkttänder att hon också hjälpt sina tre barn med deras mjölkttänder när de lossnat och behövdes hjälp till att få dem uttagna. Även hon använde en stark tråd som snara omkring tanden och drog ut den och hade tänderna i förvar en tid fast de sedan kommit bort . Det framgår av detta det här inte är fråga om någon sed eller bruk som man ville bevara utam om en tillfällig ingivelse och så har man handlat därefter . Har det funnits några seder och bruk om mjölkttänder här i vår bygd ~~så~~ måste de varit i svang för bra länge sen. Jag är numera inne på mitt 80-önde år och har som ung träffat folk på 1820-talet och ingen av dessa som jag träffat har talat om några seder i samband med barnens mjölkttänder. Min egen morfar Ola Svensson i Skillingstorp -Huaröd- var född 1819 och honom har jag träffat som ung. Nämndemannen Sven Trulsson i Tågarp Sösdala var en av de förnämsta gamla jag träffat till att berätta om gammalt .

4
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16872:5

Sven Trulsson var född 1823 och tidigare ägare till det hemman i Tågarp som min bror köpte och ägde till sin död. Men inte ens Sven Trulsson hade något att berätta om mjölk-tänder . Det är allt kvinnorna som är mest förtrogna på det här området ,därför att de har barnen omkring sig vid den ålder när de faller sin mjölk-tänder . En grannmora hemma som vi allmänt kallade för "Hinstumor" -därför att hon bodde i Hin-stuan-som undantagskvinna. Hon trodde på mjölkaharar, gonissar, på trolldom av allehanda slag ,hörde och såg så mycket som ingen annan såg eller hörde . Hon nämnde aldrig något om mjölk-tänder, och hur det gick till när de fälldes.

Som en sammanfattning kan anföras ,att det i den här bygden inte förekommit några seder och bruk vad barnens mjölk-tänder beträffar vare sig när man upptäkt tändenas uppkomst eller deras försvinnande , och i de fall man har tagit hand om mjölk-tänderna så har det skett på en plöstlig ingivelse och inte för att följa någon viss sed. Tidrymden beräkningsvis 1820 --till nuvarande tid.

5
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND